

ЛЮДИНА ЯК ГОЛОВНА ЦІННІСТЬ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ

*Ханстантинов В.О., доктор політичних наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет*

Майже увесь час новітньої української незалежності лунають слова про нашу належність до Європи або принаймні про єдино правильний вектор розвитку української держави – європейський. Перед Україною залишаються як актуальні ті рубежі у цьому напрямі, які вже давно досягнуто її західними сусідами. Це загострює увагу до феномену європейськості, адже, з посиленням саме на невідповідність її атрибутивним ознакам робиться висновок про необхідність реалізації Україною чергових “домашніх завдань”. Для прояснення ситуації уявляється плідним холістський підхід.

Холізм (від грец. holos – ціле, цілісність, цільність, увесь) – методологічний підхід, відповідно до якого ціле онтологічно або логічно є первинним і має пріоритет над своїми частинами. Цілісність трактується у холізмі як принцип, який синтезує в собі об’єктивне і суб’єктивне і проголошується “останньою реальністю універсуму”. Гносеологічний принцип в холізмі передбачає, що пізнання цілого повинно передувати пізнанню його частин. Епістемологічна цінність холізму полягає в тому, що на базі його відбулось розроблення системної методології пізнання у ХХ ст.

Виходячи з цього, ми вважаємо, що проблему наближення України до європейських стандартів і оцінювання відповідності здійсненого нею їх вимогам не можна розглядати у суто кількісному вимірі, наприклад, через перелік ухвалених на очікування з боку Євросоюзу законів та проведених реформувань у структурі та організації діяльності органів влади та управління, конкретних змін у податковій, митній та інших державних службах, у веденні бізнесу тощо.

Першоджерело вітчизняних невідповідностей загальноприйнятій європейській практиці ми пов’язуємо з особливостями усталеного в нас статусу людини в світоглядно-ментальному, політико-правовому, соціально-психологічному, духовно-культурологічному вимірах. Зазначимо, що саме у лоні європейської цивілізації поступово, із великими складнощами, у ході запеклої боротьби між старим і новим в самій тканині життя складалось сучасне уявлення про людину, що остаточно оформилось у загальновизнаний майже у всіх куточках планети корпус загальнолюдських цінностей,

закріплений багатьма найавторитетнішими міжнародними і європейськими документами інститут прав і свобод людини. Абсолютно унікальною за всю історію людства міждержавною установою, на яку європейською спільнотою покладений контроль за дотриманням прав і свобод людини та громадянина, закріплених в Європейській конвенції з прав людини від 1950 року, Європейського суду з прав людини.

Прикметно, що у всіх ключових за значенням повоєнних європейських нормативно-правових актах саме людину і її гідність однозначно розглянуто як політичний, моральний, соціальний і культурний імператив, згідно з яким здійснюється розбудова суспільного життя в кожній з держав-підписантів. Так, у Хартії основних прав Європейського Союзу (2000 р.), наголошується на значенні всезагальності і неподільності цінностей людської гідності, свободи, рівності, солідарності; проголошується свобода художньої, науково-дослідницької, викладацької у вищих навчальних закладах діяльності (ст. 13), плюралізм засобів масової інформації (ст. 11); міститься заборона дискримінації на будь-яких підставах, в тому числі у зв'язку з генетичними відмінностями, обмеженою працездатністю, віком, сексуальною орієнтацією (ст. 21) [1]. До цього треба додати також Європейську соціальну Хартію (1996 р.), Документ Копенгагенської наради Конференції з питань людського виміру НБСЄ (1990 р.), інші акти.

Політичною стратегією Ради Європи, що спряжена з виконанням ключових завдань цієї організації в області прав людини, демократії і верховенства права, стала соціальна згуртованість. Було розроблено ряд програмних документів. Стратегія соціальної згуртованості як раз і спрямована на пом'якшення цих суспільних розмежувань, скорочення соціально зумовлених “розривів” між індивідами, кожен з яких є однаково значущою клітиною для підтримання єдності суспільного організму. Як результат ми маємо достатньо завершену оригінальну Європейську модель соціальної політики, яка, як справедливо відмічає М. Каргалова, є “найкращою в світі” [2, с. 9].

Отже, проголошений як магістральний напрям для вітчизняного суспільства курс на євроінтеграцію матиме реальну перспективу тоді, якщо в Україні людина та її гідність реально перетворяться на головну цінність. Це і стане джерелом продукування європейськості у всіх сферах нашого соціуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Хартія основних прав Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_524
2. Социальная Европа в XXI ст. /под ред. М. В. Каргаловой. – М. : Весь мир, 2011. – 528 с.